

qual remeto.

Com que el canvi de -T- intervocàlica en -d- és normal, i és el que cal esperar pertot (fora dels moss. o arag. *Otin Otal, Oto(s)*), restaria només explicar la term^o de *Odelló*. Per a això s'obren diverses possibilitats a la via (C), algunes de les quals són inobjectables. Obrim, doncs, unes bifurcacions

C (a) el derivat basc *othalur* «landes, téerra inculta», pròpiament plena de bardissa, que és el que vaig proposar ja com a ètímon d'*Odelló* en *E.T.C.* 1, 88. Com que llavors tenia a la vista poca documentació antiga d'aquest nom, podíem pensar que s'hi hagués emmudit la -r (com en *millor* etc), segons la pron. moderna del català; però ara cal renunciar a la idea, perquè l'emudiment no es produí enlloc fins cap a la fi d'E.Mj., i no apareix una r en cap de les innombrables dades medievals.

C (b) un cpt. OTE-AIELO-ON, format amb AIAL/AIEL que he demostrat com ètímon del cat. *argelaga* (cast. *añ(e)laga/aliaga*, oc. *argelac*, i del grup toponímic valencià *Aielo-, Aialt, Elda* etc. (V. l'art. *Novelda*): seria seductor pel seu caràcter tautològic (*ote + aiel-sinònims*), als quals s'afegiria el conegut adj. bc. *on* 'bo, exel·lent'; caldria admetre una síncope progressiva *Otañ(e)lon > Otañon*, i tan antiga que s'hagués consumat a temps per combinar *il* en *l*, i abans canviar encara *ai* en *ei*. Supòsit fonètic massa violent.

C (c) OTE-ILI-ON amb *ili=iri* vila (recordem l'ibèric ILI-BERI, d'on *Cotlliure*, i nom primitiu de la vila d'Elna), significat 'bona vila del bardissam o argelagar'. Combinació raonable de tres mots copiosament documentats, en basc i ibèric, tots tres (recordem ON-KASTELU 'castell bo' > arag. *Uncastillo* etc.); i evolució fonètica planera *-ejiñon > -elló*.

C (d). Puix que el basc *alu* 'matriu' > 'deu d'aigua', s'ha demostrat ètímon d'una serie de NLL cerdans —*Llo*, antic *Alló*, ALLU-ON, *All* < ALLU, *Canal d'All, Llus* < *Allús, Montmalús* MAMMA-ALU-TZE—, tots ells ben pròxims a *Odelló* (*Llo* és a 4 k. de (I)), i ja els hem vistos junts en la menció de 1191, és ben natural pensar en una combinació OTE-ALLU-ON, quasi igual a l'ètímon de *Llo* ALLU-ON.

Doncs 'el bon (poble) de l'argelagar' o 'el de la rica brolla', que convé molt a la situació de (I), conspícuament emplaçat al peu de la boscúria de Font-romeu, i a l'*Odelló* capcinès, al peu de l'antic bosc de *Quer-ramat* 'el pedregar ramut' (el bosc de què parla Pere Vidal, com avui encara visible, si bé esclarissat). Tampoc s'hi podria admetre a penes cap objecció fonètica: com a molt, la reducció de *-ea-* > *-e-* (no hi ha var. *-alon* més que en l'homònim 6), però és ben concebible com procés fonètic (*camí real* > dial. *camí-red*); i al capdavant la A de ALLU s'ha mostrat caduca en els noms dels llocs pròxims *Llo* i *Llus*, aquí amb més raó, estava exposada a prompta desaparició.

Sospesades totes les vies, ja es veu que han quedat descartades *A*, *C(a)* i *C(b)*; i que l'etim. antroponímica germànica (*B*), tot i seductora, queda en sopols. Es veu clar que és un nom pre-romà i que cal preferir l'enllaç amb el bc. *ote* i la seva prolífica descendència toponímica escampada per tot el Pirineu, i al llarg del domini català. Restem només en dubte entre les combinacions *C(c)* i *C(d)*, totes dues ben substanciades, i sense objeccions. Per una preferència veig dos arguments; l'un contra *C(c)*: combinació triple, per tant més hipotètica que *C(d)*, on ALLU-ON ja està assegurat per *Alló>Llo*; i a favor d'aquest, la proximitat dels NLL cerdans provinents del bc. *alu*; i fins podriem suposar que ALLU-ON, convertit en nom de la *Ribera de Llo*, en arribar a poc més avall, a *Odelló* es va convertir en OTE'LL'ON 'el bon doll d'aigua emboscat, embardissat'. Notem, en fi, que en arag. *Otal* (agre. de Bergua), sembla haver-hi també la combinació OT'ALLU, quasi com en *Odelló*. No crec que els crítics dubtin a aprovar la preferència que dono a *C(d)*.

Fins ara només n'han dit quelcom M-Lübke (*BDC* XI, 9) que implica origen pre-romà, aplegant-lo vagament amb noms antics en -ONE; i *AlcM* amb la suggerència —absurda ja per raons fonètiques— de derivar d'un NP ll. *Otacilius*.

ODÈN

Llogaret pirinenc, a l'alt Solsonès, prop de la carena de la serra del Port del Comte, uns 18 k. al N. de Solsona, i uns 15 a l'O de St. Llorenç de Morunys; forma mun. junt amb el seu agre. *Canalda*.

PRON.: *udèn* a Cardona, Casac. 1920, *odèn* a Cabanabona (1931, LL. 29, 222); *udèn* a Odèn mateix (1931, exc. 175); «a *udèn*» *Canalda*, en l'enq. que hi vaig fer (1963, xxxviii, 154.15, 154.22); *odèn* a Odèn, i *riu d'odèn* per al que neix allí: la branca més alta de la Ribera Salada, afl. esq. del Segre, prop d'Altès (xxxviii, 155.8).

MENCIONS ANT. 839: *Odden* Acta C. S. d'Urg. (i *Oden* en el capbreu vulgar ed. PPujol, nº 99). És la forma que es va repetint en quasi totes les mencions següents, la major part de les quals vénen de les meves lectures en l'Arx. de Sols. (llevat de les que indicaré explícitament). 999: «ipso campo *Odenese*» citat junt amb Ladurs. 1065: *Oden* (i també *Capolat*). *Indatat S.xi* junt amb *El Guspí*. 1074, junt amb *Sarri*. *Indatat S.xi*, test. de Babot, junt amb *Val de Lord, Chabrils* i *An*. 1074; junt amb *La Lena* i *Isanta*. 1151: *Oden* (Kehr, *Papsturk*. 309). 1180: *Odent* (Kehr, .c. 498). 1280: *Oden* junt amb Santa Linya (*Cart. Tavèrnoles*, 193.20). 1272: «senyal de frare Arnau d'*Odeyn*» (*Costums de Tortosa*, p.490). 1351: *Oden* (Serra V. *Pinós* i M. I, 328). 1359: «castell [de] d'*Odeny*»